

KIS-791 – Notennoù gramadegel X – Ar raganvioù angediet ouzh an araogennoù¹

(LM ha GE – 04 03)

[LM – 09 04 03] Daoust hag e talvez *argenañ* evit an araogennoù ivez ?

[GE – 21 04 03] En notenn KIS-772 e kinnigan *argenañ* gant ar ster "ezrevellañ kestalad ar plegadoù verbel" hag *amstouiñ* gant ar ster "ezrevellañ kestalad ar plegadoù anvel". Evit a sell ar raganvioù angediet ouzh an araogennoù e choman en amzivin, rak mar galler komz eus *kestalad*, ne gav ket din e c'haller ober anv eus *plegadoù*. N'ouzon ket ha sklaeriet eo bet orin an angediañ ; FLEURIOT a dremen gant an c'herienn "*prépositions « conjuguées »*" ; ne hañval ket gwelout enno un astenn eus plegadoù ar verb, pa veneg furmoù zo a angediadoù "*dues à l'influence des formes verbales, elles ne paraissent, ni très anciennes, ni particulières au Breton du Sud*" (VBEG 264). A se ne ven ket tuet d'ober gant *argenañ* en degouezh. Betek gouzout e rafen gant *angediañ* : "*angediañ an araogenn da*", o reiñ da *angediañ* an astenn ster "ezrevellañ an angediadoù" evel ma roer da *argenañ* an astenn ster "ezrevellañ an argenadoù".

[GE – 24 04 03] E levr Jean-Yves URIEN, *La trame d'une langue — Le breton*, Mouladurioù Hor Yezh, 1987, e kavan un arroud ma arzael an anvad "*préposition conjuguée*" o lakaat en e lec'h an hini a "*pronom prépositionnel*"². Ur skritell evel unan all eo, evit renkañ ar furmoù-se e-touez an

¹ SI. PRÉPOSITIONS COMBINÉES, KIS-772, La-15, p. 262.

² "L'appellation de **préposition conjuguée**, qui désigne des pronoms tels que *gan-in, warn-out*, "avec-moi, sur-toi" etc. présente le triple inconvénient de renforcer l'illusion qu'une préposition serait une espèce de mot, alors qu'elle n'est pas un segment autonome (**war-*, sur) ; d'accréditer l'idée qu'elle a quelque chose à voir avec le verbe, alors qu'il s'agit d'une "déclinaison" ; et de séparer le cas direct (sans préposition) : *me, te*, "Moi, toi", du cas indirect (prépositionnel) qui lui correspond

“nombreux cas de figure que permet le segment nominal” (p. 89). Pe gemm neuze lakaat etre *evit me*, troienn deodyezhel, hag *evidon*, troienn glasel, a zo o div “*pronoms prépositionnels*” ha penaos envel *eme c’hwi*, testet el lizher-adur adalek ar 17^t kantved hag en teodyezhoù, hag *emezoc’h*, klasel ? En daou zegouezh emañ ar raganv pe angediet pe ananged, pe ouzh un araogenn pe ouzh an neuziad amrumm *eme*, verb hag araogenn — evel logodenn dall ar vojenn a oa labous gant al laboused ha logodenn “vivent les rats !”. Aze e weler deurusted an dezrann strukturelour hag e vevennoù.

Evit arc’hwelañ e ranke ar strukturelouriezh goubarañ un tamm eus ar bed ha divizout eo se ar yezh, ober un toull en traezh ha divizout ez eo an dour a zeu d’e leuniañ ar mor. Goubarañ a oa anezhañ da gentañ troc’hañ kuit an amzer : pezh a ra URIEN anezhañ “*la catharsis du sens*” (p. 256), ezvevennañ ar ster, eleze an istor (an dreadegelezh e gounid ur gevadegelezh savelek). Evit ar strukturelourion e oa ar yezh frouezh d’un dispakadur a emframmoù naturel, ar *strukturioù* ; ar re-mañ ne c’hallent nemet bezañ direnket gant un emell emouiziek. Skoilh all a rankent hepkoriñ, daskended an idiomoù : evit gallout diskoachañ *strukturioù* dibab ur c’horpuz bevennet strizh (“*le parler du Bourg-Blanc*” pe yezh un nebeut skrivagnerion a c’halled fiziout war o fealded d’ur parlant lec’hel). Ne anzavent ket an dislavar a oa etre an distaol a bep emell emouiziek hag an dibab emouiziek kaer a raent eus endalc’had o c’horpuz (eus lec’h ha stumm an toull a glazent en traezh) ha, grevusoc’h, ar sadegezh kefredel e oa, e tro ar brezhoneg, ober yezh eus idiomoù kouezhet er stad natur, bruzunet hag o vont da get. En istor ar mennozioù, ar strukturelouriezh oa a un erv gant luskadoù freudour ’zo a lakae gwirionez an den (an arz, al lavar) e fiñvoù savelek an diemouez (ur rezhienn ludresadek anezho eo al levr gant Julia KRISTEVA a ’m eus bet tro da studiañ³). Hep mar, ar spered ne c’hoarvez ket a emouezañ hepken, ennañ ez eus donderioù teñval ha dellid FREUD e voe sevel ur c’horn eus ar ouel. Un dra avat eo diren mab den d’an donderioù teñval, un dra all eo sankañ en deñvalijenn war c’hed da zilammat uheloc’h er sklerijenn.

Se lavaret, ez eus da c’hounit gant labourioù ar strukturelourion, ha da gentañ gant an disparti a raent etre furm hag arver (etre “*sémiologie* et

---

dans la déclinaison nominale : *ganin, ganit* "avec moi, avec toi". [...] Il faut donc inverser l’appellation, la remettre dans son cadre nominal en parlant de pronom prépositionnel, en comprenant bien que ce n’est qu’un des nombreux cas de figure que permet le segment nominal” (J.-Y. URIEN, *op. cit.*, p. 89).

³ Sl. KIS-646 – E sigur ul levr gant Julia Kristeva, La-13, pp. 102-118. Anv a raen eus *La Révolution du langage poétique*, 1968 (ademb. 1974 ha 1985).

rhétorique” pe, gant termenoù all, etre “*grammaire et sémantique*”⁴), a zo unan eus pennaennoù deskivadur ar yezh abaoe SADED, dindan lusk GP. URIEN, goude kemenn e lakae ar *sémantique* e-maez divoud, a zispign kalz preder hag amzer evit ober reiz war furmoù ’zo evel ar berzhenell *hag a*⁵ (“*C’hwi hag a dle kuitaat ho pro*”, p. 237 — n’eus ket hervezañ a *pronomes relatifs* e brezhoneg, anv a ra hepken eus *relations médiates*) pe an dreistambilhañ dre *ma* (“*Ar vro ma savas e di enni*”, p. 249), furmoù a dennfe da steuziañ er yezh kempred (skañvadenn a save Roparz HEMON a-du ganti). A du ’rall, hervez URIEN e lavarer : “*Va zad a skrivin dezañ*” (Visant FAVE), ha ne lavarer ket : “*D’am zad e skrivin*” — bomm nad eo ket “*incorrect*” (meizad estren d’ar strukturelouriezh), met “*inusité*” (p. 207).

---

⁴ J.-Y. URIEN, *op. cit.*, p. 47.

⁵ Gant frouezh e lennor René LE GLÉAU, *Études Syntaxiques Bretonnes* (Tome 4, 2000, Chapitre 19 : “Les relatives renforcées avec *Hag a*”, pp. 451-466).